ĎAKUJEME VÁM,

že ste boli s nami aj v roku 2023

PODARILO SA NÁM

Zachránili sme mokraď! Ďakujeme!

Považujeme za jeden z najväčších komunikačno-ochranárskych úspechov roku 2023, že sa nám za približne 10 mesiacov podarilo na účel ochrany prírody - záchrany mokrade v poľnohospodárskej krajine, vyzbierať vyše 100 000 eur.

Okrem radosti z ochrany a záchrany tohto územia, máme radosť aj z toho, že verejnosť si uvedomuje dôležitosť ochrany mokradí, a že je na ne ochotná aj finančne prispieť a urobiť reálne kroky pre ich záchranu.

Zároveň nám táto zbierka ukázala dôveru ľudí v to, že kroky ktoré ako BROZ robíme pre ochranu prírody myslíme vážne a aj ich doťahujeme do konca. A to si nesmierne vážime.

Snažili sme sa nezaháľať ani počas procesu fundraisingu a pozície vlastníka sme požiadali Štátnu ochranu prírody o zaradenie tohto územia do siete Natura 2000, aby sme rozšírili územie európskeho významu Čiližské močiare.

Ak ste prispeli, alebo zdieľali zbierku, veľké ďakujeme! Pomohli ste zabezpečiť ochranu miesta, ktoré počas krízy biodiverzity a klimatickej krízy bude alfou a omegou v ochrane oboch týchto zložiek pre svoje širšie okolie.

Spustili sme projekt Living Rivers a hneď sme sa doňho pustili

Je to zatiaľ najväčší projekt na ochranu riek, ktorého sme súčasťou, spolu s 9 partnermi. Hlavným partnerom projektu je Výskumný ústav vodného hospodárstva a ďalšími sú relevantné štátne inštitúcie ako Ministerstvo životného prostredia, Slovenský vodohospodársky podnik a ďalšie inštitúcie a mimovládne organizácie.

Cieľom projektu je počas nasledujúcich 10 rokov zlepšiť ekologický stav riek Dunaj, Hron, Ipeľ a Belá na 344 km týchto vodných tokov.

Ciele sú ambiciózne – jedným z nich je napríklad spriechodnenie VD Gabčíkovo pre vyzy veľké, ale mnoho ďalších revitalizačných opatrení, časť z nich má na starosti BROZ.

Tešíme sa, že môžeme prispieť našim know-how k realizácii tohto projektu, počas ktorého nám budú rieky ožívať pred očami.

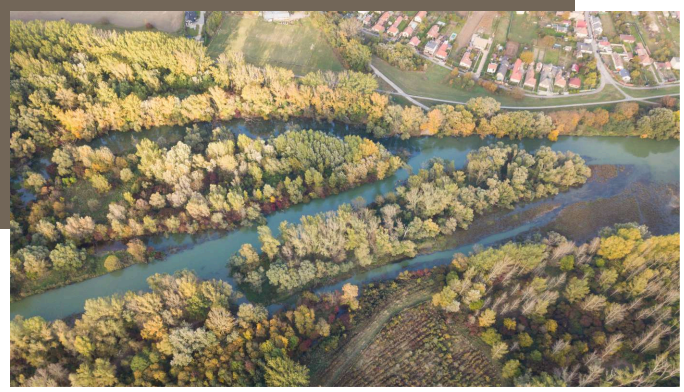

Do Dunaja vyplávalo až 20 000 jeseterov

V júni sa diali veľké veci. Populáciu pôvodných dunajských jeseterov - jeseterov malých, posilnilo až 20 000 malých jeseteríkov.

V rámci projektu LIFE Living Rivers sme organizovali veľkú vypúšťaciu akciu, ktorú mal na starosti český partner projektu -Fakulta rybárstva a ochrany vôd z Juhočeskej univerzity v Českých Budejoviciach.

Vypustené boli, človekom rozmnožené, ale geneticky čisté dunajské jesetery, na ktorých odchov sa používajú tzv. generačné jedince odlovené priamo v Dunaji. No a vypúšťalo sa na 3 lokalitách - pri Čunove, Sape a na pláži na Veľkolélskom ostrove.

Takýchto akcií máme v rámci projektu Living rivers naplánovaných niekoľko a každý druhý rok budeme jesetery vypúšťať. A popri tom budeme dostávať naše rieky do prírode bližšieho stavu, aby v nich tie jesetery aj prežívali a nemuseli sme ich tu v budúcnosti takto pracne dopĺňať, a dokonca, aby v Dunaji mohli aj migrovať (ako sme už spomínali vyššie).

Vyliahla sa tretia várka korytnačiek ochránených z nášho projektu

Korytnačka močiarna je najviac ohrozená v štádiu vajec, v ktorom je až 10 mesiacov. Korytnačky kladú vajcia do zeme, blízko mokradí v ktorých žijú. Vajíčka sú ohrozené rozorávaním alebo ich vyžierajú predátory. Preto je dôležité znášky tohto kriticky ohrozeného ochrániť. A pred tým ako ich môžete chrániť, je dôležité ich dohľadať. A nevyňucháte ich len tak hocijako - potrebovali sme na to cvičeného psa. Malý corgi - Rexa chránila a chráni vajíčka korytnačiek močiarnych, tak, že ich vie v teréne nájsť a upozorniť na ne. No a následne už bolo jednoduché vajíčka zabezpečiť mriežkami.

Prvé takéto znášky sme zabezpečili v lete minulý rok, aby sa z nich túto jar v bezpečí mohli vyliahnuť malé korytnačky, bez toho, že by ich vyžrali predátory alebo že by ich zlikvidovali prechádzajúce autá alebo poľnohospodárske stroje.

Spolu sa takto vďaka ochrane znášok podarilo ochrániť 38 hniezd, v ktorých bolo priemerne po 13 vajec, čo je v ideálnom prípade dokopy 494 vyliahnutých korytnačiek.

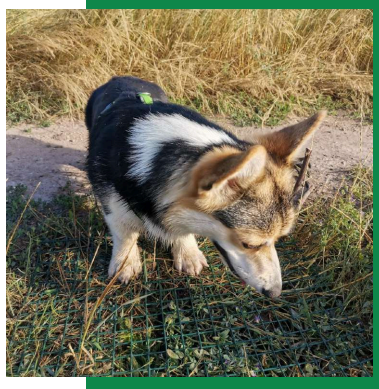

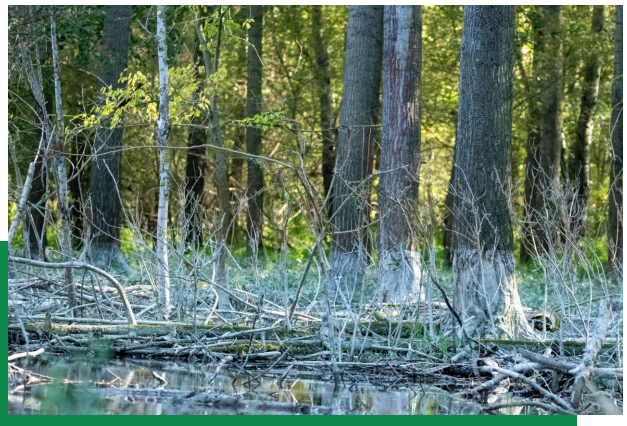

Prvý krát po 19-tich rokoch tieklo do vnútrozemskej delty žiadané množstvo vody

Do vnútrozemskej delty Dunaja prúdilo v júli 120 m3/sec. pri príležitosti letnej simulovanej záplavy. Zatiaľ najvyšší prietok za posledných 19 rokov. Takýto prietok sme žiadali už v rámci petície Za záchranu Vnútrozemskej delty Dunaja v roku 2020 a odvtedy na každom rokovaní s vodohospodármi z Vodohospodárskej výstavby a Ministerstvom ŽP, pod ktorého rezort spadajú.

Viac vody pre toto vzácne územie sme žiadali spolu s odborníkmi z Výskumného ústavu vodného hospodárstva a Štátnou ochranou prírody a vyššie prietoky boli tomuto územiu už niekoľkokrát prisľúbené, ale až teraz sú realitou. Trvalo to, kým sa všetci zúčastnení (paradoxne všetko rezortné organizácie MŽP) dohodli, že sa tak udeje. Sme radi, že sa to za úradovania dočasne povereného ministra životného prostredia, Milana Chrenka, podarilo.

Tento prietok a vodná dynamika počas neho boli využité na vypláchnutie sedimentov z hornej časti územia a neskôr, keď sa prietok znížil, sa prehrádzky v riečnych ramenách zahradili a územie lužných lesov sa zaplavilo.

Vnútrozemská delta Dunaja je územie, ktoré bolo najviac ovplyvnené výstavbou VD Gabčíkovo a jeho ekosystémy sú dlhodobo poddimenzované, čo sa týka dotácie vodou.

Veríme, že prietoky takéhoto rozsahu nie sú len testovacie, ale ukotvia sa aj v Manipulačnom poriadku VD Gabčíkovo a budú do územia vpúšťané každoročne. Budeme za to naďalej bojovať!

Riešili sme veľký záchranný odchyt sysľa

Možno viete, že na bratislavskom letisku sa nachádza najväčšia syslia populácia na Slovensku. Ak ste nevedeli, už viete. No a tieto sysle sa pomaly rozbiehajú a osídľujú aj trávnaté plochy v okolí letiska a logistických centier. No a niekedy sa tam developeri rozhodnú niečo postaviť, ako tomu bolo aj tento rok a sysle bolo treba z lokality odchytiť, aby sme ich zachránili a previezli na ďalších 9 syslích lokalít, kde sú populácie slabé.

Tak sme na ne striehli a číhali a chytali ich do pascí. Na jabĺčka, slnečnicu, na dôvtip, ktorým sme ich občas museli prekabátiť. A darilo sa. Odchytené sysle sme hneď presúvali. **Bola to logisticky náročná operácia, ktorú naši kolegovia s projektovými partnermi z organizácií Alka Wildlife, ZOO BOJNICE, Prírodovedecká fakulta, zvládli, a vytrvali v letných horúčavách až do posledného sysľa. Sedemsto-tretieho.**

Spustili sme pastvu na Apálskom ostrove

Po niekoľkých rokoch snaženia, rokovaniach s farmármi, vybavovaniach povolení, stavaní oplôtkov a riešenia studne, sa nám v auguste konečne podarilo priviezť kravy na Apálsky ostrov, v sútoku Váhu a Starej Nitry.

Ostrov je národná prírodná rezervácia, ktorú okrem porastov lužného lesa tvoria aj lúky, kam kedysi ľudia z miestneho družstva chodievali pásť zvieratá a ktoré, ako to už býva, boli zanedbané a zarastené náletmi.

Preto sme na ostrov v spolupráci s miestnym družstvom

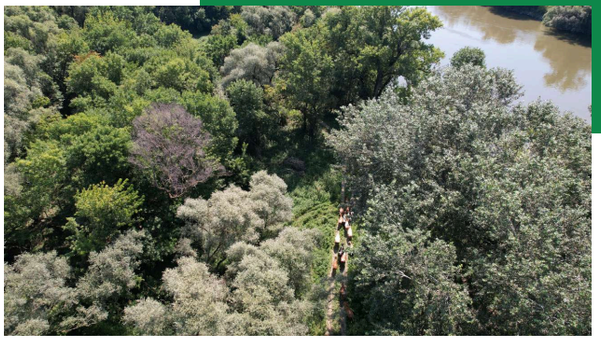

z Vrbovej nad Váhom vypustili 20 kráv, ktoré sa hneď pustili do spásania vegetácie a udržiavania vlhkých lúk v priaznivom stave.

V prvej fáze sme zvieratá umiestnili na prednú 7 hektárovú lúčku, a na jeseň k tejto ploche pribudla ďalšia, 19 hektárová, v zadnej časti ostrova. Takáto starostlivosť o lúky má veľký význam pre opeľovače, kvety, hmyz či vtáky – pre biodiverzitu lokality celkovo. Lebo ako stále opakujeme - pasenie je spása!

Prekopávame Vojčianske rameno a dimenzujeme ho na vyššie prietoky

Prekopávanie dolného Vojčianskeho ramena je zatiaľ najväčšia revitalizácia riečneho ramena, ktorú realizujeme v oblasti vnútrozemskej delty Dunaja.

Jeho spodnú časť revitalizujeme v dĺžke 3,7 km, z čoho fyzicky bagrujeme 980 metrov a obnovujeme a rúrové priepusty pod lesnou cestou meníme za rámové, vhodnejšie pre ryby a pre obnovu maximálnej možnej riečnej dynamiky, ktorá nám zostala v pozmenenej vnútrozemskej delte Dunaja po výstavbe VD Gabčíkovo a na ktorú bude rameno dimenzované aj počas simulovaných záplav.

Tešíme sa, keď v januári cez obnovenú časť potečie voda!

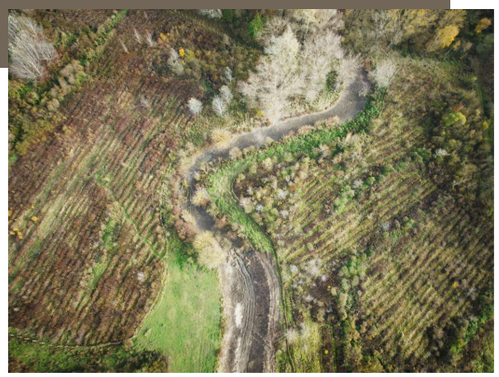

Náš projekt Krajina živá pomáha farmárom už druhú sezónu

Aj tento rok sme v rámci projektu Krajina živá navštívili sedem fariem, ktoré hospodária s ohľadom na biodiverzitu. Chceme týmto spôsobom vyzdvihnúť ich prínos a promovať ich pre verejnosť, ich zákazníkov, ale aj ako príklad pre iných farmárov. **Regeneratívne poľnohospodárstvo nie je vždy ľahšia cesta, ale je možné a veľmi radi pomôžeme farmám, ktoré to robia, zviditeľniť sa.**

Projekt Krajina živá ocenila aj Nadácia VÚB, ktorá sa ho rozhodla finančne podporiť.

Zorganizovali sme medzinárodný klimatický tábor

Na Veľkolélskom ostrove sme privítali takmer 30 **dobrovoľníkov z 8 krajín EU** na Klíma kempe organizovanom v poslednom roku projektu Game On. Mladí ľudia zo Slovenska, Česka, Poľska, Maďarska, Litvy, Nemecka, Bulharska a Rumunska sa pozreli na problematiku zmeny klímy cez biodiverzitu a ekosystémy Podunajska.

Na ostrove sme ich oboznámili s metódami aktívnej ochrany prírody ako je revitalizácia vodných tokov, obnova pastvy, ochrana starých lesov a výsadba pôvodných druhov drevín. Okrem vzdelávania si počas tábora vyskúšali aj manuálnu prácu a **obnovili hniezdnu stenu pre brehule a rybáriky priamo na brehu Dunaja.**

Menili sme názov, logo a vizuálnu identitu

Niekedy je čas re-brandovať.

Osviežiť vizuálnu identitu a logo, ktoré sú 26 rokov staré, posunúť sa v názve.

Bratislavské a regionálne sme nechali za sebou, lebo už dávno nie sme ani bratislavské a ani regionálne ochranárske združenie. Prírodu chránime na celom Slovensku, pastevné lokality máme napríklad aj pri Kráľovskom Chlmci.

Takže odteraz sme **BROZ - ochranárske združenie**.

Spustili sme pastvu na viacerých lokalitách - v Spišskom Podhradí ale aj v Strážovských vrchoch

Spustili sme pastvu na viacerých lokalitách na Slovensku v spolupráci s lokálnymi farmármi a chovateľmi. V Spišskom Podhradí v spolupráci s mestom, biskupstvom a správou NP Slovenský raj, aby sme pomohli sysľovi pasienkovému.

V Zliechove sme začali spoluprácu s miestnym farmárom, aby sme pomohli vzácnym rastlinám. A na ďalších lokalitách po celom Slovensku.

Vždy pri tom pomôžeme mnohým ďalším lúčnym druhom a opeľovačom. Lebo **pasenie je spása!**

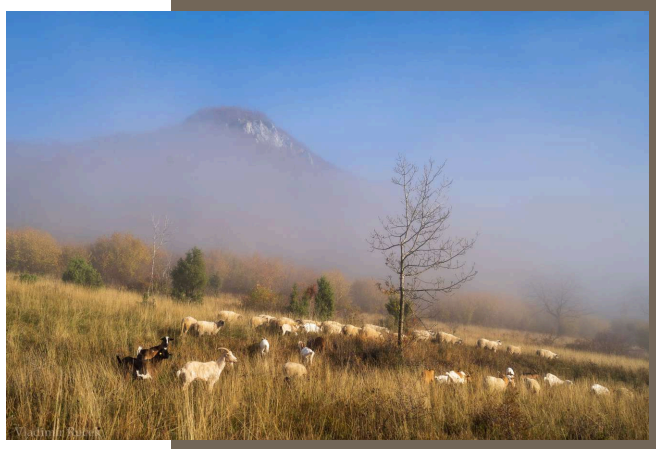

Množstvo individuálnych darcov, firiem a nadácií nás finančne podporilo. Ďakujeme za dôveru!

Ďakujeme za finančnú podporu v roku 2023, či už individuálnu, ale aj firemnú. Obe sú pre nás rovnako dôležité a nesmierne si ich vážime. Individuálne nás podporilo viac ako 1000 darcov v tomto roku! Z firemnej podpory by sme chceli spomenúť tieto firmy, nadácie a organizácie: Ekofond SPP, Nadácia VÚB, Nadačný fond Telekom, Nadácia Aevis, Slovenský plynárenský priemysel, Nadácia ZSE, Sigrid Rausing Trust, Mossy Earth, Západoslovenská distribučná, a. s., PIXEL Federation, Nadácia ESET.

Rok 2023 rozhodne nepatril k tým najľahším, najmä v jeho závere. Zmeny, ktoré sa udiali ovplyvnia ochranu prírody na nasledujúce roky. Avšak snažíme sa nevzdávať a napredovať.

Veľmi si v týchto časoch uvedomujeme ako dôležitá je podpora verejnosti, či už vo formovaní verejnej mienky v prospech mimovládnych organizácií, ale aj priama, verbálna, či finančná podpora.

Budeme vďační, ak nás budete podporovať naďalej. V nasledujúcich rokoch to možno bude existenčné. Je viacero spôsobov ako to urobiť - v diskusiách, priamo, či na sociálnych sieťach, finančne - kúpou trička, knihy, alebo iných produktov, alebo cez **darovací portál**. Veľmi nám pomôže aj podpora od firiem, ku tej sa nám určite neváhajte ozvať na broz@broz.sk.

Vaša podpora nám pomáha realizovať veľké revitalizačné opatrenia.

Nevzdávame to!

Ideme ďalej, do roku 2024! Tešíme sa v ňom na Vás!

RNDr. Tomáš Kušík, PhD.
predseda BROZ

BROZ
ochranárske združenie

Podporte BROZ poukázaním 2% - 3% z dane a zapojte sa do ochrany prírody.
https://broz.sk/darujte-2-percenta-z-dani/